

שיעורים בספר הזוהר  
על התורה והמועדים

יום הכיפורים  
סוד כל נדרי

מאת הרב יצחק לאווי  
גליון ג – יום הכיפורים תשפ"א



לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים,  
ולהרשמה לקבלת עדכונים שבועיים באימייל

[yitzchoklowy.com](http://yitzchoklowy.com)

## תוכן

- 4..... זוהר לכל נדרי
- 4..... י' ימי תשובה וה' תפילות
- 4..... יוה"כ קודש ואין בו מלאכה ממטטרון
- 5..... ביטול גזר דין שיש עמו נדר ושבועה
- 5..... היתר נדרים פורחים באוויר שהוא תפארת
- 5..... שבועה במלכות נדר בתפארת
- 5..... שבועה בבינה נדר בחכמה
- 6..... הבינה מלבנת חטאי המלכות
- 6..... סוד ד' בגדי לבן ושופר יום הכיפורים
- 6..... אבא ואימא יתירו את שבועת השכינה
- 7..... ג' אבות יתירו את נדר התפארת
- 7..... התפארת יתחרט בזכות משה רבינו מהימנא
- 7..... הכתר יתיר את נדר אבא ואימא
- 7..... השכינה תיטהר מדם נדה על ידי מי התורה
- 7..... ידון בין הנפרע בגופו ובין הנפרע בממונו
- 8..... השכינה יושבת בדד כמצורע
- 8..... המקור יפתח על ידי יחוד
- 9..... זוהר לכל נדרי: התרת נדר השכינה על ידי הבינה
- 9..... חומר הנדרים והשבועות שהאדם מתאחז בהם באמת ה'
- 10..... שורש היתר נדרים במעלת הנדרים על השבועות
- 13..... שורש התשובה הוא שורש התרת נדרים
- 14..... שבועת השכינה והיתרה לפי כל המדרגות

## זוהר לכל נדרי

רעיא מהימנא – פרשת משפטים זוהר חלק ב דף קטז עמוד א

ובגין דשבועה איהו בניינא דעלמא דא, לית ליה קיומא בלא יסוד דבר שיש בו ממש. נדר דאיהו עלמא דאתי, על גבי שבועה סליקת, ואיהי חלה על דבר שאין בו ממש, דלא צריכה יסוד לקיימא עליה, דאיהו ברית, דביה תשמיש המטה.

ובגין דא ביום הכפורים עלמא דאתי, דביה תקינו כל נדרי, אסור בתשמיש המטה, תמן אות ברית י' איהי תגא על ספר תורה צדיק, כמה דאוקמוה העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש המטה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם.

רעיא מהימנא – פרשת פנחס זוהר חלק ג דף רנה עמוד א – עמוד ב

### י' ימי תשובה וה' תפילות

[במדבר כט, ז) וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ]

[א] ובעשור לחודש השביעי - דאיהו תשרי.

מקרא קדש יהיה לכם - דא יום הכפורים, דאיהו עשירי, י' כליל מעשרת ימי תשובה. ותקינו ביה ה' צלותין לחברא (לה) עם ה'.

### יוה"כ קודש ואין בו מלאכה ממטטרון

[ב] מאי מקרא קדש? לאפרשא ליה משאר יומין דאית בהו פולחנא דחול.

ובגין דא - כל מלאכת עבודה לא תעשו - דיומין דאית בהון מלאכת חול אינון מסטרא דעץ הדעת טוב ורע, דאתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה לכל חד כפום עובדוי, ודא מטטרון - מטה, נחש - סמאל.

אבל בהאי יומא דאיהו יום הכפורים דאתקרי קדש שלטא אילנא דחיי דלא אשתתף עמיה שטן ופגע רע ומסטריה לא יגורך רע.

## **ביטול גזר דין שיש עמו נדר ושבועה**

ג] ובגין דא ביה נייחין עבדין באילנא דחייי וביה נפקן לחירות ביה נפקי משלשליהון, אינון דאית עליהו גזר דין בנדר ובשבועה.

ובגין דא תקינו למימר ביה כל נדרי ואיסרי כו' כולהון יהון שביתין ושביתין לא שרירין ולא קיימין.

ובגין דא נדר דידו"ד דאיהו תפארת, ושבועה דאדני דאיהו מלכות, דעבדו על גלותא דלהון בחכמה ובינה יהון שביקין ושביתין לא שרירין ולא קיימין.

## **היתר נדרים פורחים באוויר שהוא תפארת**

ד] ונסלח לכל עדת בני ישראל, דחסד איהו מים, גבורה אש, תפארת אויר.

ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין התר נדרים פורחים באויר.

## **שבועה במלכות נדר בתפארת**

ה] ובגין דשבועה ממלכות דאיהי לתתא מיניה אוקמוה נדרים על גבי שבועות עולים.

ועוד אוקמוה כל הנשבע כאילו נשבע במלך עצמו וכל הנודר כאילו נודר בחיי המלך. המלך עצמו – אדני. חיי המלך - ידו"ד.

ובגין דא (שם ל) - כי ידור נדר לידו"ד.

## **שבועה בבניה נדר בחכמה**

ו] ואוף הכי אית רזא אחרא. חיי המלך – חכמה, הדא הוא דכתיב (קהלת ז) החכמה תחיה בעליה. כל הנודר ביהוה דאיהו תפארת, כאילו נודר בחכמה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א חיי המלך.

וכל הנשבע באדני כאילו נשבע במלך עצמו, עצמו דא אימא עלאה כאילו נשבע בה דאיהי (שמות כד) עצם השמים לטוהר מסטרא דחסד (בראשית ב) עצם מעצמי ובשר מבשרי מסטרא דגבורה דא מלכות.

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | יום כיפור תשפ"א | 6

ובחכמה דאיהי חיי תפארת איהו סליק לאתקרי אדם הדא הוא דכתיב (ישעיה מד) כתפארת אדם.

### הבינה מלבנת חטאי המלכות

[ז] ואתמר ביום הכפורים (ויקרא טז) ועניתם את נפשתיכם, ובעשור לחדש השביעי הזה תענו את נפשתיכם, תקינו ביה ה' ענויים בגין דתתלבן ה' זעירא בה' עלאה דאיהו ה' צלותין.

לקיים בישראל (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, והאי איהו רוא דלשון של זהורית בגין דכל חובין דישראל מטון דגבי מלכות, ותשובה דאיהי בינה מלבנת לון, בגין דאתמר בה (ויקרא טז) השוכן אתם בתוך טומאותם.

### סוד ד' בגדי לבן ושופר יום הכיפורים

[ח] וארבע בגדי לבן וארבע בגדי זהב למלבש יאהדונהי.

ותקינו לתקוע שופר ביום הכפורים לסלקא קול דאיהו ו' לחרות דאתמר בה (ישעיה סג) בכל צרתם לו צר בא' ובו' קרי וכתיב.

ועבודת יום הכפורים איהי באריכות, ואיהי כלילא מתלת דרגין במחשבה דבור ומעשה.

תיקוני זוהר דף קמג עמוד א – עמוד ב

### אבא ואימא יתירו את שבועת השכינה

[א] קם רבי שמעון על רגלוי וסליק ידוי לגבי עילא ושבח למארי עלמא ואמר:

רבון עלמא, עביד בגין שכינתא דאיהי בגלותא!

ואם איהי באומאה, הא אבא ואימא דאינון חכמה ובינה יכלין למעבד התרה, הדא הוא דכתיב (ישעיה י"ד) י"י צבאו"ת יעץ ומי יפר - אם התלמיד אומי הרב יכיל למעבד התרה.

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | יום כיפור תשפ"א | 7

### **ג' אבות יתירו את נדר התפארת**

בן] ואם נדר או נשבע בן דאיהו ו' דלא יפרוק לה אלא דתהי בגלותא עד זמנא ידיעא, ונדר או שבועה איהו ב"ה דאינון חכמה ובינה, ואיהו אתחרט - הא תלת בני נשא יכילן למפטר ליה, ואינון תלת אבהן לעילא לקבליהו.

### **התפארת יתחרט בזכות משה רעיא מהימנא**

ג] ואם לא תתחרט - אנא בעינא מנך, ומכל אינון דמתיבתא דלעילא ותתא, דתעביד בגין רעיא מהימנא דלא זז משכינתא בכל אתר ואיהו עאל שלם בינך ובינה זמנין סגיאין ומסר גרמיה למיתה בגינה ובגין בנהא, הדא הוא דכתיב (שמות ל"ב) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

### **הכתר יתיר את נדר אבא ואימא**

דן] ואם הוא נדר מסטרא דאבא ואימא ולא בעי, אנא סליק לגבי ההוא דאתמר ביה כי יפלא ממך דבר דאתמר ביה במופלא ממך אל תדרוש דיפטור נדר.

### **השכינה תיטھر מדם נדה על ידי מי התורה**

הן] ואף על גב דשכינתא היא בגלותא לגבי בעלה כנדה דאיהי יפריש בין דם לדם ואתפתח מקורא דילה לדכאה לה במים דאורייתא מים חיים דלא פסקי, ואפריש מינה דם נדה דאיהי לילי"ת דלא אתקריבת בהדה.

דאיהי חובא דנשמתא דסאיבת, לה ולית לה רשו לסלקא נשמתא לגבי בעלה לההוא אתר דאתייהבת מתמן.

### **ידון בין הנפרע בגופו ובין הנפרע בממונו**

ו] ואתדנת בין דין לדין בין דיני נפשות לדיני ממונות - דאית מאן דאתפרע בממוניה ואית מאן דאתפרע בנפשיה.

## השכינה יושבת בדד כמצורע

[ז] ובין נגע לנגע כמה דאוקמוהו איכה ישבה בדד דאיהי חשיבא שכינתא בגלותא כמצורע דאתמר ביה בדד ישב מחוץ למחנה- מחוץ ודאי דא גלותא, דאיהי לבר מארעא דישראל דאיהי מותבא דאת ה'.

## המקור יפתח על ידי יחוד

[ח] ואי מקורא לא יכיל למפתח עד דיפתח ליה ההוא דסגיר ליה אנא מפייסנא ליה בגין יוד הא ואו הא דאיהו יחודא דיתודיה תמן ובגין לבושין דאתלבש.

מיד אתפתחת מקורה ואתדכיאת שכינתא ורזא דמלה מקוה ישראל י"י מושיעו בעת צרה - מושיעו ודאי, ההוא דמקורא דמקוה בידה.

## מקורות ומפרשים

גור דין שיש עמו שבועה – ראש השנה ית, א. יבמות קה, א.

אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי – בבא בתרא עד, א

נדרים ושבועת – עי' עוד ע"ע רעיא מהימנא יתרו צא, ב פקודא י"ב לאומאה בשמיה באורח קשוט. – אור יקר

עי' פרדס שער ערכי הכינויים ערך נדר.

עץ חיים שער הכללים

רמב"ן פרשת מטות

אור יקר רעיא מהימנא סימן יא

אור יקר רעיא מהימנא ב סימן יא

אור יקר תיקוני זוהר תיקון כ"ו – בבא בתרא שער א סימן ז



## זוהר לכל נדרי: התרת נדר השכינה על ידי הבינה

חומר הנדרים והשבועות שהאדם מתאחז בהם באמת ה'

א] נהגו ללמוד או לומר קטע מספר תיקוני זוהר בסוד התרת נדרים ונדפס במחזורים לפני כל נדרי. ואמנם מאמר זה אינו מזכיר את ענין כל נדרי, אך בב' מקומות אחרים ברעיא מהימנא מבואר סוד כל נדרי בקשר אל העניינים המוזכרים במאמר זה. ונודע שרעיא מהימנא ותיקוני זוהר הולכים תדיר בשיטה אחת. אם כן וודאי יפה צירפו מאמר זה לכל נדרי לפי דעת הרעיא מהימנא עצמו. וצירפו את המאמר המתחיל 'קם רבי שמעון' שבו פועל רשב"י ענין זה ממש ואינו לומד אותו בעלמא אלא עושה ומתיר את שבועת נדר השכינה, כסוד דברי תורה ובמיוחד בתיקוני זוהר שאינם תיאורטיים בלבד אבל הם ליצירת העולמות ופעולת הפעולות, וכאשר התקוני זוהר דורש בסוד המשיח איננו בא לבאר ענין בתורה אלא לפעול אותו ממש.

ב] בטרם נגיע אל הסוד עלינו לחזור על פשוטם של דברים כי מתוכם בלבד יש לעמוד על חידושי הסוד כי אין הסוד נפרד מתמונת הפשט. ענין כל נדרי ביום הכיפורים נובע בפשוטו מן הגמרא שהרוצה שלא יתקיימו נדרי כל השנה יעמוד בתחילתו ויאמר כל הנדרים שאדור בטלים הם. אבל אין אמירתו ביום הכיפורים ענין טכני בלבד שהוא תחילת השנה אלא הוא הקדמה הכרחית אל תשובת וסליחת יום הכיפורים, כי ענין הנדרים והשבועות צריך לתשובה מיוחדת בטרם מגיעים אל הסליחה על כל המצוות. כפי שמוצאים אנחנו בכמה מקומות שהנדרים חמורים ביותר, ואמרו שהעולם נזדעזע על לא תשא, ואפשר לראות שהוא פשט סדר עשרת הדיברות שהדבר הראשון החשוב אחר אנכי ולא יהיה לך הוא לא תשא את שם י"א לשוא. ובמיוחד כלפי כפרת יום הכיפורים פסק הרמב"ם (הל' תשובה פרק א) והוא משיטת רבי יהודה בגמרא (יומא פו) ששעיר המשתלח מכפר על כל עבירות הקלות והנדרים והשבועות אע"פ שאין עליהם כרת ומיתת בית דין הם מן החמורות, ולשון רבי יהודה כל שהוא מלא תשא

ולמטה יום הכיפורים מכפר. אם כן נחוץ הוא להקדים התשובה על עון הנדרים בטרם נכנסים אל יום הכיפורים לפי שאינו מכפר עליו ללא תשובה מיוחדת זו. וכשם שמקדימים לפייס את חברינו לפני יום הכיפורים לפי שאינו מרצה על חטאים שבין אדם לחבירו כך יש להקדים לתקן עון הנדרים והשבועות בטרם יום הכיפורים. ועוד לפי שעון הנדרים שכיחים מאד ואפשר להיכשל בהם גם בלא אמירת ביטוי מפורש, ויש בהם שורש להרבה מצבי האדם שהוא עומק היותם חטא שכיח וכללי.

ג] אם כן יש לעמוד תחילה על שורש חומר הנדרים והשבועות ואיך הוא מקור כללי לכלל מציאות האדם. עמדנו על זה בכמה מקומות וכעת נקצר, מבואר ברמב"ם הלכות שבועות כי חומר הנדרים הוא לפי שיש בו חילול השם. כי מהות הנדרים והשבועות הוא שהאדם לוקח את תוקף מציאות ה' להחזיק תוקף דבריו. והוא אומר כשם שה' אמת כך דבר זה אמת, או כשם שה' אמת ומאמת את דבריו כך ובוודאות זו אעשה זאת. ולכן מעיקרי אופני הדביקות להיות אדם שיש לו התחזקות בה' הוא ובשמו תשבע, ומעיקרי אופני העבירה על כך הוא 'ואם יאמרו חי ה' לשקר ישבעו', שהוא מראה בכך זלזול בתוקף מציאות ה', וזלזול בתוקף ההתחברות של האדם במציאות זו המאפשרת לו להישבע בשמו. וודאי השבועה והנדר מאופני השורש של עמידת האדם בפני האל הם, שעליהם סובבים כל הימים האלה ימים נוראים.

### שורש היתר נדרים במעלת הנדרים על השבועות

ד] לפי חומר הנדרים יש להתפלא כיצד נמצא להם היתר. ואין עוד דבר שיש בו חומר כזה שיהיה לו היתר הנראה קל כזה, וכי אפשר לעשות התרת חילול שבת או התרת עבודה זרה שיהיה אפשר לעשות התרת נדרים המבטלת את הנדר ומתירה לעבור עליו. ולפי הפלא הזה גם לא נמצא להיתר נדרים מקור מפורש בתורה, וכבר דיברו במשנת חגיגה על הפלא הזה באמרם היתר נדרים פורחים באוויר ואין להם על מה שיסמוכו. אם כן יש סוד עמוק בנדר שעומקו נוגע יותר

מעומק כל התורה כולה שכן לא תשא קדמה לשאר התורה. וכעומק הזה בזה עצמו שהנדר והשבועה יש להם היתר מהבנת חכמים על ידי הפרת הבעל והתרת החכם.

[ה] [א"ה: כל סוגיה זו דלהלן עוד איננה ברורה לי כל צרכה ואת העולה כעת כתבתי וייתכן שיש בזה טעויות]. בכדי להבין כיצד יש נדר לפנים משאר החיובים. ועוד היתר נדרים לפנים מנדר. עלינו להתבונן בהדרגות הנדר והשבועה עצמה. למדנו בגמרא ובהלכה כי יש מספר הבדלים שורשיים בין הנדר והשבועה. ושני הבדלים עיקריים שעוסק בהם הרעיא מהימנא. האחד שהשבועה חלה על דבר שיש בו ממש בלבד ואילו הנדר חל גם על דבר שאין בו ממש [והנה זה היפך פשטות הדין וצריך להתבונן בכוונת הרע"מ ועי' בכל המפרשים שהתקשו בכך. וכעת נתרכז במובן שבו ולא ביישוב ההלכה ועוד נעיין]. והשני שהנדר חל גם על הכתוב בתורה ואילו השבועה אינה חלה על הכתוב בתורה שכן מושבע ועומד הוא מהר סיני. והבדל זה ישמש לנו פתח להבין שורש ההדרגות השונות בתורה ושבועה ונדר.

[ו] לפי הפשט ביאר הרמב"ם שהנדר אינו מתנגד לעצם המצווה אבל הוא חל על החפצא שבו מקיימים את מעשה המצוה. ולכן הנשבע שלא יאכל מצה הרי דיבור שבועתו מתנגד ממש אל שבועת התורה שקדמה לו והיא מבטלת אותו. משא"כ האוסר את המצה עליו בנדר הרי לא התנגד בזה אל מצוות אכילת מצה אלא עשה את חפץ המצה לאיסור עליו, ובהגיע מצוות אכילת מצה מה יעשה ואין לו מצה מותרת לו לאכול. ואכן מענישים אותו על שהביא עצמו למצב כזה מכל מקום הנדר חל. הנה מזה אפשר לראות שהנדר יש לו הגדרה שונה מהשבועה כי השבועה אוסרת את האדם והאדם יש עליו הגבלות שונות ממה שהוא מושבע ועומד מהר סיני. אבל הנדר אוסרת את החפץ, ואפשר לומר היא נוגעת במעשה בראשית, ובכך היא קודמת אל מצוות ואיסורי התורה החלים על האדם, והיא עוקפת את השבועה שמושבע ועומד מהר סיני.

ז] ולפי הסוד ביאר הרמב"ן בפרשת מטות שיש לדעת את ההבדל בין השבועה לנדר במדרגות השמות שהם נאחזים בה. והיינו לפי מה שביארנו שעיקר הנדרים והשבועות הם התאחזות וודאות ותוקף האדם בתוקף מציאות ה'. הרי יש להבחין בכך מדרגות שונות לפי המדרגות השונות שבהם מושג לנו מציאות האלוהות. אשר כללם לפי הקבלה עשר ספירות בלי מה. כי לא השגה אחת ישנה באלוהות אלא כמה השגות שונות. ודייק רמב"ן בלשון הנדרים והשבועות כי הנדר נודרים להויה, והשבועה נשבעים בהויה. וביאר לפי מאמר חז"ל שהשבועה כנשבע במלך עצמו והנדר כנודר בחיי המלך. ופירוש דברים אלה שהשבועה היא התאחזות במלך, שהוא כאומר חי המלך שאעשה כך. והנה הוא מדבר על תפיסתו במלך כפי שהוא מתנהג ונראה בהנהגת מלכותו, ותולה בו את שבועתו. וזה מדרגת שבעת ימי הבנין, שעל שם נקרא שבועה מלשון שבע מידות הבנין שהם שבעת ימי בראשית שבהם המלך מנהיג את עולמו. ונקרא בכללות תפארת או זעיר אנפין או התורה. שהוא כללות ההנהגה הקבועה שבה מנהיג הקב"ה את עולמו. ולפיכך אומרים שהשבועה הוא בה' כלומר במדרגת אחיזת ותפיסת האדם שהוא כביכול אוחז בשם הויה ונשבע בו, לפי שהוא מתייחס למדרגה הנגלית שיש בה הבנה והשגה ככל דרכי התורה ושכר ועונש הנגלות לנו ולבנינו.

ח] אבל הנדר אינו נידר בה' כלומר במדרגת המלך המושגת, אלא לה' [ולא ברור לי כיצד נקרא רמז הל', ולפי הנראה הכוונה שאין יכולים לאחוז בזה לומר כי הוא זה אלא מתכוונים כלפיו, אליו, והוא האות ל'. ואמנם לפי הפשט הרי גם זה נובע מהיות הנדר תופס את החפצא ולכן הלשון לה' שכן הוא מקדיש את החפץ לה'. כי אין לשון הנדר מתייחס לדיבורו אלא לחפץ שהוא אוסר או מקדיש. וצריך ליישב דברים אלה עם הסוד המבואר]. וזה נקרא נודר בחיי המלך, היינו הוא אינו תולה את נדרו במלך כפי שהוא נתפס ונראה בהשגתו והנהגתו, אלא בנשמת המלך שהוא חייו הפנימיים יותר מהופעת המלך במידת מלכותו. אפשר לומר הנשבע נשבע בהופעת כבוד המלכות ואילו הנודר נודר בנשמת חיי המלך כלומר במה שמחיה את המלך עצמו ואינו מה שהוא מראה עצמו בו לעם ומנהיגם בס. וזו וודאי אחיזה פנימית הרבה יותר.

ט] ולפיכך חלים הנדרים גם על הדבר הכתוב בתורה, כי הנדרים מתאחזים במדרגה הגבוהה יותר מן התורה עצמה. שכן התורה עצמה חלה בלשון שבועה כמאמר מושבע ועומד, שהוא מדרגת הז"א הנקרא תורה, ואילו הנדר הוא במדרגה עליונה על התורה עצמו, ונקרא ספירת בינה שהיא אם הז"א, ובלשון הזוהר אימא עילאה. ונראה כי זה על דרך גדולה עבירה לשמה. שלפעמים בינת האדם גוברת על כללי התורה והנהגה והוא מתבונן דבר מתוך דבר מעצמו ויודע שיש לו לאסור גם את המצה עליו, אפילו שלפי התורה חייב לאכול מצה. ונמצא לפי זה שאין הגברת הנדר על הכתוב בתורה מכשול מתוך הגדרת ההלכה של הנדר אבל לכתחילה יש מצבים שלהם נועד דין זה וזה נובע ממדרגת הנדר שהוא מעל מדרגת השבועה והתורה. [ואיני יודע עד כמה דברים אלה סותרים לפשט ייתכן שהם עומק הפשט ויש להתיישב בדבר]

י] ומילא אחר שראינו שהתחייבות הנדרים מדרגות מדרגות הם, שיש מדרגה של נדר שגובר גם על השבועה שכבר נשבע האדם, מובן שמתוך אותה הדרגה עצמה יש אפשרות להתיר את השבועות ואת הנדרים. כי ייתכן ששבועה זו או אפילו נדר זה אינו אלא מתוך מדרגת השבועה, ואילו לפי הבנת החכם, שהבנה זו הביעה את עצם מציאות היתר נדרים מסוגלת להתיר את הנדר שנדר האדם. וכמה מדרגות הם גבוה מעל גבוה שומר שכל אחד מהם מסוגל להתיר את נדר המדרגה שמתחתיו, האב מפיר את נדרי הבת והבעל את נדרי האשה והחכם את נדרי הכל ויש יחיד מומחה ושלשה הדיוטות וכו', הכל שלפי דעת עמוקה יותר יש היתר לנדר מדעת במדרגה נמוכה הימנה.

### שורש התשובה הוא שורש התרת נדרים

יא] שורש זה של התרת הנדרים שנקרא עולם הבינה הוא עצמו העולם שנקרא עולם התשובה, שאמרו תשובה קדמה לעולם והיינו העולם הוא הז"א הנקרא אצלנו שבועה, ואילו התשובה היא הבינה שהיא קודמת לעולם ובה מקום הנדרים וכן היתר הנדרים. ומן הסיבה הזו כח התשובה לסלוח על העובר על התורה.

בדיוק כשם שבכח הנדר לעלות על הכתוב בתורה. לפי שהוא עומד על הבנה שורשית יותר שמאפשרת לסלוח על הדברים האסורים לפי התורה ומוצאת להם מקום. ולכן באמת אין סליחת התשובה כתובה בתורה. ואע"פ שמצאו לה ראשונים מקראות מן התורה הנה אין סליחת התשובה מפורשת בהם באמת. אבל היתר התשובה פורחת באוויר מעצמאות בית החכמים כמו היתר הנדרים [והארכנו במאמרים על התשובה ובמאמר היסטוריה של התשובה] ויום הכיפורים שהוא יום התשובה היינו יום זה עצם מדרגתה היא הבינה שהיא עולם הנדר עולם השבועה. ומה מתאים לפתוח אותה במקורה מן התורה שהוא היתר הנדרים.

יב] ולכן אנחנו מוצאים שאחד מן המקומות העיקריים שהתורה עצמה מביחה את סליחת ה' הוא בפרשת הנדרים. והויה יסלח לה כי הניא אביה אותה. ולא מצאנו פסוק בתורה האומרת על השב בתשובה וה' יסלח לו. אלא בסיפור משה רבינו אחר חטא העגל מצינו שאמר ה' סלחתי כדבריך. אבל הבטחה וחוק שיהיה סליחה לא נמצא בתורה אלא בפרשת נדרים, שהיתר נדרים הוא שורש הסליחה שבתשובה. ולכן אנחנו אומרים פסוק זה אחר כל נדרי ונסלח לכל עדת ישראל. כלומר מבקשים אנחנו עכשיו שקיימו התרת נדרים תקיים אתה את חלקך והויה יסלח לה.

### שבועת השכינה והיתרה לפי כל המדרגות

יג] כפי שעוון נדרים ושבועות שכיחים בין בני אדם. כלומר הרבה מן המקומות שתקועים אנחנו בהם נובעים ממה שאנחנו כאילו מושבעים בהם. כמו שיש מושבע ועומד מהר סיני כך יש לפעמים מי שאסור בהרגלים רעים וכאילו מושבע ועומד מיצרו לעשות כך וכך. וזה באמת יש לו שורש במידת המלכות למעלה שכן כל הרגל משמעותו שיש לו תפיסה באלוהות האומרת לו כך ואיך יעבור פי הויה ויעשה אחרת. כך ממש בעיית הנדר והשבועה קיימת למעלה. והוא אותו הבעיה. כאשר אמרו חז"ל אוי לי שנשבועתי ועכשיו שנשבועתי מי מיפר לי. כי נשבע הויה

בימינו שיביא את השכינה בגלות, והיינו כי השכינה מצד מידתה והדין החל עליה בהכרח היא בגלות לפי העון וזה תלוי בשם הויה ממש, אם יש חכם שמסוגל להפר נדרי האדם הפשוט מי מסוגל להפר את נדר הקב"ה בעצמו, ומכח זה שקועים בני ישראל בגולה זה כמה שנים ואין מי שיודע לפתור את שבועת הקב"ה. ועלינו לעורר את פתח היציאה הזו בדברי תורה שכן כח דברי תורה לא בהסברה בלבד אבל הם יוצרי עולמות, כמו שהחכם מוצא פתח חרטה היינו הוא חותר חתירה ופותח פתח ממש, כפי שהוא פועל דרך תשובה כאמרם כשהחכם יושב ודורש הקב"ה סולח לעוונות.

יד] קם רבי שמעון ואמר עביד בגין **שכינתא**! כלומר אל תפר בריתך אתנו ואל תפר נדרינו, אבל תראה את השכינה היינו שמך שהיא המכריחה את כל השביה שאנו שבויים בו מכח נדרים ועשה למענה. ואם נשבעה, הרי אבא ואימא יכולים להפר לה. כי יש כמה סוגי התרת נדרים כדלהלן, וכפי כל מדרגה ומדרגה יש תמיד מדרגה עמוקה אליה שאפשר לנפש לעלות אליה ולהתיר מכחה. סוג הראשון של התרת נדרים הוא היתר האב, כמפורש בתורה **שהאב מפיר את נדרי הבת**. והנה השכינה בת לאברהם אבינו, וודאי יכול החכמה שהוא אב אליה להפיר את נדרה, ועל ידי שנעלה אל מידה זו נוכל להתיר את נדרה.

טו] ואם אין השכינה במדרגת בת לפי מצבי השעה. על כל פנים תהיה במדרגת התלמידה. כי כפי שהאב מפיר את נדרי ביתו כך החכם מפיר את נדרי כל ישראל. וחכם זה מן הבינה נובע. כאילו תאמר האב מיפר נדרו ביתו והאם הוא החכם המפר את נדרי תלמידו. כי הרב תמיד מדרגה הבנה יש לו על התלמיד והוא יפתח לו פתח חרטה ויתיר את הנדר. וודאי השכינה גדולה וחשובה אבל יש לה מדרגות מעליה ויודע ר"ש לעלות אל אותה מדרגה למוסס שם את הקשרים שהשכינה נקשרה בהם. ועל זה הביא פסוק הויה צבאות יעץ ומי יפר. היינו מ"י שהוא הבינה יפר לעצת הויה צבאות שהוא השכינה הנקשרת בהויה.

טז] והנה כל זה בסוד היתר שבועת הנוק' שיש לה הפרה על ידי האב. וכן התלמיד שהוא בבחינת נוקבא לרבנו. והם היתרים על ידי היחיד האב או היתר נדרים על ידי חכם יחיד מומחה. אבל מה נעשה אם אין השבועה מצד השכינה בלבד אלא גם מצד הז"א הנקרא בן. ומי יפר לו. אמר ר"ש אם יהיה לו פתח חרטה הרי שלשה בני אדם יכולים להתיר לו [כי היתר האב אינו דורש פתח חרטה. אבל היתר שלשה הדיוטות צריך לפתח חרטה. וגם היתר היחיד מומחה לפעמים אינו צריך לפתח חרטה כאשר נדר על דעתו]. ומי הם שלשה אנשים, וודאי הם שלשה אבות אברהם יצחק ויעקב שהם בית דין של השכינה כנדרש בתיקונים כמה פעמים. שהם נקראים הלכה כרבים. והם יוכלו לעשות לו התרה. וענין היתר שלשה הדיוטות הוא שיש חכם שיש לו דעת יותר עמוקה. ואילו שלשה הדיוטות לאו דווקא שיש להם דעת יותר עמוקה. והרי החג"ת במדרגה אחת הם עם הבן שהוא המבקש התרה כאן. אבל אין דעותיהם של בני אדם שוות וכל אחד יש לו הטיה לכיוון אחר זה לחסד זה לדין זה לרחמים. ולכן כאשר מצרפים שלשה בני אדם הדיוטות הרי מצירוף דעתם ביחד מתבטלת ההטיה היתירה של דעת כל יחיד מהם זה בזה ועולה מתוך שלשתם דעת יותר ברורה מדעת היחיד וממילא יוכל לבטל את נדרו.

יז] אך אין הבית דין נמנים למצוא פתח היתר לנדר אלא אם התחרט הבן, ומה נעשה אם לא התחרט התפארת ובדעתו הוא עומד שיש לעשות אתנו כליה. אמר ר"ש אני אבקש ממנו בכח ובזכות רעיא מהימנא, כי רעיא מהימנא הוא הדעת שהוא פנימיות התפארת. ומשה רעיא מהימנא מסר עצמו עבור השכינה כמה פעמים ואמר אם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. היינו כי במצב כזה בדיוק עמד משה רבינו בחטא העגל והיה נראה שאין מקום לבקש תשובה והתרה. אמר משה הסתכל על עצמי, וכי הדעת כלום בעיניך, הרי אם החטא נרשמה בשכינה והסכימו דעת כל האבות להפר ברית. אין אני מסכים לכך, ונכנס אני אל פנימיות דעתי ומוחה אני את עצמי מן הספר עד שאגיע לאותו אין שבו יתהפך דעת התפארת להתיר את הנדר.



[יח] ומה נעשה אם נלך יותר עמוק. כי אמר ברעיא מהימנא למעלה שכל מה שאמרנו שהשבועה במלכות והנדר בתפארת (ולדרך רמב"ן בבינה) אינו אלא חיצוניות הסוד. אבל עוד יש סוד שהשבועה מגיע עד הבינה והנדר עד החכמה. שכן המלכות יונקת מן הבינה והז"א מן החכמה. ואם כן אם עלינו לחג"ת ולאבא ואימא להתיר את נדרי הז"ן מה נעשה עם שורש השבועה שהוא באו"א עצמם. ומי יפר להם. צריך לעלות אל הכתר הנקרא במופלא ממך אל תדרוש, ועל זה כתיב כי יפלא ממך דבר למשפט, והכתר מסוגל לפתור את נדרי החכמה והבינה.

[יט] והוא דורש את כל פרשת כי יפלא ממך. כי מאחר והבין כי צריך לעלות אל שורש הכל שהוא הכתר, חזר וראה כי זה יפתור את כל הנדרים וכל ההרחקות כולם. שכן כתיב בין דם לדם בין דם נדה לדם טוהר. כי דם נדה הוא דם השבועה המרחיקה את האשה מבעלה. ובין דין לדין שהם כל סוגי הדינים התלויים בדיני הנוקבא, אם דין הנפש אם דין הממון, בין דיני ממונות לדיני נפשות. ובין נגע לנגע שהם פגמים הנוגעים בה וגורמים לה להתרחק מבעלה כמצורע היושבת בדד מחוץ למחנה מחוץ לארץ ישראל שהוא מקום השכינה. ועל ידי העליה אל מקום המופלא, תתקרב שכינה שוב אל בעלה ותיטהר, ולא תהיה בודדת כמצורע ולא תפעל דיני ממונות ודיני נפשות. ומשכך הרי בעלה יתיר לה את נדרה, שזוהי ההתרה השורשית אלא שיש לזכור מי הבעל כי בעלוני אדונים זולתך, ואחרי שנעלה למקום המופלא לא תהיה השכינה כנדר אלמנה וגרושה שהיו נדריה בשעת ההרחקה ומי יכול להתיר אותם, אלא נדע כי מעולם ועד עולם אתה אל ותדיר אור הכתר עם השכינה במופלא ממך ויופרו כל הנדרים למפרע.

[כ] וטהרה זו מקוה הוא, ככתוב מקוה ישראל הויה מושיעו בעת צרה. ואמר רבי עקיבא סוף יומא כי פסוק זה הוא שורש טהרת יום הכיפורים לפני מ"י אתם מטהרים ומי מטהר אתכם. היינו אמר רבי עקיבא תתבוננו אם הטהרה מצד השכינה או מצד הז"א או מצד או"א, ומי מטהר אותם בעצמם. אלא הויה עצמו הוא המטהר לכל, והוא הפותח את מקורי האור והשפע והחסד, שכן כל המדרגות האלה כולם מקורות כלים הם אבל המקוה צריך להתחבר אל המקור עצמו להיות

שיעורים בספר הזוהר על התורה – הרב יצחק לאווי | יום כיפור תשפ"א | 18

מים חיים, והיינו אור א"ס ממש המתפשט בכל הספירות ובכל העולמות להחיותם  
והוא נקרא מים דאשקי לאילנא, והוא הרמוז בשם יוד הא ואו הא שהוא אורח  
אצילות. והוא יפתח את מעיין השכינה ויתיר את נדרה ויושיע את ישראל.

## זוהר ליום הכיפורים

זוהר אמור דף צח. ב – ק. ב

### העבים מכסים את השמש להאיר לירח מראש השנה

[א] אמר ר' אלעזר (תהלים פא) בכסא ליום חגנו, דאתכסיי ביה סיהרא. והיך אתכסייא, אלא כד קיימא עיבא ושמשא לא נהיר כדין סיהרא אתכסייא ולא נהיר, ועל דא מקמי עיבא שמשא לא נהיר כ"ש סיהרא דאתכסייא ולא נהרא ועל דא בכסה בה"א דאתכסייא סיהרא. ובמה נהיר כלא, בתיובתא ובקל שופרא דכתיב (שם פט) אשרי העם יודעי תרועה, כדין יי' באור פניך יהלכון.

### יום הכיפורים – הארת בוצינא עילאה לבוצינא תתאה ולא מן השמש

[ב] תא חזי: בהאי יומא אתכסייא סיהרא ולא נהיר עד מעשור לחדש דישראל תייבין כלהו בתיובתא שלימתא ואימא עלאה תאבת ונהיר לה והאי יומא נטילו דאימא נטלא ואשתכח חידו בכלא. ועל דא כתיב יום הכפורים הוא. יום הכפורים הוא, ימים כפורים מבעי ליה, מאי יום הכפורים. אלא בגין דתרי נהירין נהרן כחד, בוסינא עלאה נהיר בבוסינא תתאה, והאי יומא מנהרא עלאה נהיר ולא מנהרא דשמשא, ובגין כך בכסה ליום חגנו כתיב.

### אחותי בת אבי היא אך לא בת אימי

[ג] רבי אבא שלח ליה לר' שמעון, אמר: אימתי זווגא דכנסת ישראל במלכא קדישא?

\*\*\*

שלח ליה: (בראשית כ) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה.

אתרגיש רבי אבא ארים קליה ובכה ואמר ר' שמעון רבי בוסינא קדישא ווי לעלמא כד תנפוק מניה, ווי לדרא דיהון בעלמא כד תסתלק מניה וישתארון יתמין מנך.

### **היחוד כשהיא מקבלת מאבא הנקרא קדש**

דן א"ל רבי חייא לר' אבא, האי דשלח לקבלך מאי קאמר?

\*\*\*

אמר: ודאי לית זווגא דמלכא במטרוניתא אלא בזמנא דנהרא מאבא עלאה וכד אתנהירא מניה קרינן לה קדש דהא מבי אבא נטלא האי וכדין מזדווגי כחדא בגין דמלכא קדש אקרי דכתיב (ירמיה ב) **קדש ישראל ליי'**, ונטיל מאתר דאקרי **קדש**. כדין אחותי **בת אבי היא אך לא בת אמי** דהא מבית אבא שמא דא ולא מבי אמא, ועל דא ותהי לי לאשה לאזדווגא כחדא בזמנא דא ולא באחרא, בזמנא דנטלא מבי אבא ולא בזמנא דנטלא מבי אימא.

### **יוה"כ אסור בתשמיש לפי שהארתה מאימא ולא מאבא**

ה] ויום הכפורים אוכח דתשמיש אסיר בגין דזווגא לא אשתכח דהא מבי אימא נטלא ולא מבי אבא.

\*\*\*

א"ר חייא ודאי זכאה דרא דר' שמעון שארי בגויה, זכאין אינן דקיימין קמיה כל יומא.

